

KLAGANDE
Malmö kommun

Ombud: Advokat Johan Tollgerdt och jur. kand. Evelina Törnell
Advokatfirman Lindahl KB
Studentgatan 6
211 38 Malmö

MOTPART
Konkurrensverket
103 85 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 9 juli 2014 i mål nr 5830-14,
se bilaga A

SAKEN
Upphandlingsskadeavgift

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Malmö kommun yrkar att kammarrätten i första hand ska avvisa Konkurrensverkets ansökan om upphandlingsskadeavgift, i andra hand avslå Konkurrensverkets ansökan om upphandlingsskadeavgift och i tredje hand sätta ner en eventuell upphandlingsskadeavgift till 100 000 kr.

Kommunen åberopar samma grunder som i förvaltningsrätten och tillägger följande. Förvaltningsrätten borde ha avvisat Konkurrensverkets ansökan om upphandlingsskadeavgift. Förvaltningsrättens slutsats att även bekräftelsen den 20 juni 2013 utgör ett separat bindande avtal är inte kor-

Dok.Id 300189

Postadress
Box 1531
401 50 Göteborg

Besöksadress
Stora Nygatan 21

Telefon
031-732 74 00
E-post: kammarratten.goteborg@dom.se
www.kammarratten.goteborg.se

Telefax
031-732 76 00

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

rekt. I avtalet som tecknades den 21 februari 2012 angavs att en förlängning av avtalet kunde ske med totalt två år (Förlängningsvillkoret). Förlängningsvillkoret utgör avtalsinnehåll i avtalet trots att detta oavsiktligt inte har funnits med i förfrågningsunderlaget. Förvaltningsrättens slutsats medför att Förlängningsvillkoret ges en annan innebörd än övriga villkor i avtalet, en slutsats som är civilrättsligt helt främmande. Innebörden av Förlängningsvillkoret är att avtalets giltighetstid kan förlängas med totalt två år. Inga nya avtalsvillkor har överenskommit genom bekräftelsen, utan denna ansluter endast till avtalet. Det kan noteras att detta är precis på det sätt som förlängningar av avtal normalt görs. Bekräftelsen anger tydligt, både genom sin rubricering och genom att hänvisa till avtalets förlängningsbestämmelse, att fråga är om en förlängning av avtalet.

För att upphandlingsskadeavgift ska utgå krävs att det aktuella avtalet slutits utan föregående annonsering. Kravet tar enligt förarbetena sikte på så kallade otillåtna direktupphandlingar och inte upphandlingar som i och för sig har annonserats, men där det funnits brister i annonsen. Det framgår uttryckligen att ”fel eller brister i annonseringen ska således normalt inte föranleda någon upphandlingsskadeavgift”. Förlängningsvillkoret har på grund av TendSigns uppbyggnad inte automatiskt förts vidare till den modul som hanterat kommande annons. Dessa brister i annonseringen medför emellertid inte att förutsättningarna för upphandlingsskadeavgift är uppfyllda.

Konkurrensverket motsätter sig bifall till kommunens överklagande. Konkurrensverket vidhåller vad som har anförts i ansökan om upphandlingsskadeavgift och anför följande. Att två parter kommer överens om att förlänga ett avtal, är inte samma sak som att i det ursprungliga avtalet ta in en möjlighet till framtida förlängning. Det är inte fråga om endast en bekräftelse av något redan överenskommet; det är fråga om en ny överenskommelse, ett nytt avtal, om att förlänga ramavtalets giltighetstid att gälla i ytterligare två år. När 2012 års avtal slöts hade varken kommunen

eller Cramo Sverige AB någon ensidig rättighet eller skyldighet gentemot motparten att avropa respektive leverera enligt ramavtalet under perioden den 1 februari 2014 – den 31 januari 2016. Dessa rättigheter och skyldigheter uppkom först i och med att 2013 års avtal slöts den 20 juni 2013.

Grunden för den aktuella ansökan om upphandlingsskadeavgift är att kommunen slutit avtal utan föregående annonsering enligt LOU den 20 juni 2013, inte fel eller brister i den annonserade upphandling som genomförts dessförinnan. Om kommunen istället hade valt att inte sluta 2013 års avtal hade någon upphandlingsskadeavgift inte kunnat beslutas. Det är inte fråga om en ansökan om en upphandlingsskadeavgift mot vare sig tillägget i 2012 års avtal (Förlängning 2 st á 1 år) eller avsaknaden av detta tillägg i annonsen och förfrågningsunderlaget. Orsaken till varför kommunen inte tog med möjligheten till förlängning av avtalets giltighetstid i den annonserade upphandlingen saknar betydelse för bedömningen att 2013 års avtal har slutits utan föregående annonsering. Ansvaret för upphandlingsskadeavgift är strikt.

Kommunens upprepade beteende att företa otillåtna direktupphandlingar medför att det ska beslutas om en högre upphandlingsskadeavgift än vad som bör gälla för en otillåten direktupphandling av normalgraden. Lagstiftaren har på två olika ställen i propositionen uttalat att ett upprepat beteende utgör en försvarande omständighet. Uttalandet är klart och tydligt, utan begränsningar eller kvalificerande moment samt av beskaffenheten att ge direkta anvisningar om hur bestämmelsen om sanktionsvärde och upphandlingsskadeavgiftens storlek ska tillämpas. Just på grund av sin stora inköpsvolym – en av de absolut största i Sverige - kan Malmö kommun åsamka mycket större marknadsskada vid otillåtna direktupphandlingar än de flesta andra upphandlande myndigheter med mindre inköpsvolym. Kommunens storlek talar följaktligen snarare i skärpande riktning, utifrån

såväl samhällsekonomiska som allmänpreventiva och individualpreventiva hänsyn.

När det gäller kommunens påstående att den tidigare genomförda otillåtna direktupphandlingen av vinterväghållning skulle ligga alltför långt tillbaka i tiden för att kunna beaktas får anföras följande. Det har förflutit mindre än tre år mellan respektive avtalstidpunkt i dessa båda otillåtna direktupphandlingar. Mellan tidpunkten för laga kraft i målet om upphandlingsskadeavgift i det första ärendet och den otillåtna direktupphandling som är aktuell i förevarande mål har mindre än ett år förflutit. Denna tid är enligt Konkurrensverkets uppfattning inte för lång för att den förra överträdelsen ska beaktas vid fastställandet av upphandlingsskadeavgiftens storlek i målet. Det finns inte stöd i rättskällorna för att möjligheten att beakta ett upprepat beteende skulle försvinna redan ett fåtal år efter att den förra överträdelsen begicks.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tidpunkt då avtal anses vara slutet

Av utredningen i målet framgår att kommunen slutit det ursprungliga ramavtalet med Cramo Sverige AB den 21 februari 2012. Parterna kom den 20 juni 2013 överens om att förlänga avtalet till att gälla från och med den 1 februari 2014 till och med den 31 januari 2016. Kammarrätten konstaterar inledningsvis att även om avtalsinnehållet är detsamma som i det ursprungliga avtalet avser förlängningen en avtalstid som inte omfattades av det först slutna ramavtalet, även om detta innehöll en möjlighet till förlängning. I en sådan situation är det enligt kammarrättens mening tydligt att det krävs ett aktivt handlande från båda parter för att en förlängning ska komma till stånd. Den undertecknade överenskommelsen får därmed anses utgöra ett nytt avtal. Eftersom Konkurrensverkets ansökan har inkommit inom ett år från avtalet som slöts den 20 juni 2013 har ansökan inkommit i rätt tid.

Grund för att påföra upphandlingsskadeavgift

Någon möjlighet till förlängning av ramavtalets avtalstid fanns inte med i det ursprungliga upphandlingsförfarandet. Det har inte någon betydelse att kommunen hade för avsikt att ta med villkoret om förlängning i annonseringen. Avtalet som tecknades den 20 juni 2013 avser en avtalstid som inte omfattas av den annonserade upphandlingen och har därför inte föregåtts av annonsering i enlighet med lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, förkortad LOU. Kommunen har inte påstått att något undantag från annonseringsskyldigheten föreligger. Det är därför fråga om en otillåten direktupphandling och grund finns för att påföra kommunen upphandlingsskadeavgift.

Upphandlingsskadeavgiftens storlek

Konkurrensverket har med utgångspunkt i kommunens uppgifter om värdet av 2012 års avtal uppskattat värdet av 2013 års avtal till 3 633 836 kr. Kommunen har inte haft något att invända mot denna beräkning av kontraktsvärdet. Upphandlingsskadeavgiften ska därför i förevarande fall bestämmas till ett belopp inom ramen 10 000 kr – 363 383 kr (17 kap. 4 § andra stycket LOU jämförd med 3 kap. 3 § LOU). Otillåtna direktupphandlingar bedöms vara en av de allvarligaste överträdelserna inom upphandlingsområdet, vilket bör leda till att sanktionsvärdet kan anses vara högt (prop. 2009/10:180 s. 187 och s. 197).

Konkurrensverket har anfört att när det rör sig om otillåten direktupphandling där varken förmildrande eller försvårande omständigheter därutöver är för handen bör avgiften ligga i mitten av den övre delen av skalan, i allmänhet mellan sju och åtta procent av avtalets värde. I förevarande mål har Konkurrensverket anfört att mot bakgrund av att kommunen tidigare har genomfört en otillåten direktupphandling och därför påförts upphandlingsskadeavgift utgör den aktuella överträdelserna ett upprepat beteende som ska tillmätas betydelse vid fastställande av sanktionsvärdet. Konkurrensverket

har därför ansökt om en upphandlingsskadeavgift som motsvarar cirka 8,9 procent av avtalets värde.

I tidigare praxis har Konkurrensverkets beräkningsmodell bedömts vara rimlig och medföra att skönsmässiga bedömningar minskas samtidigt som omständigheter i det enskilda fallet som bör minska eller höja avgiften beaktas (se Kammarrätten i Göteborgs dom den 26 februari 2014 i mål 5703-13).

Frågan som kammarrätten har att ta ställning till är om kommunens tidigare otillåtna direktupphandling utgör ett sådant upprepat beteende som kan anses vara så försvårande att upphandlingsskadeavgiften ska bestämmas till ett belopp som motsvarar närmare nio procent av avtalets värde. Vidare är frågan om det i övrigt finns några förmildrande eller försvårande omständigheter att ta hänsyn till.

Kommunen har anfört att de omständigheter som Konkurrensverket lyfter fram avseende vinterväghållning avser en otillåten direktupphandling som ligger alltför långt tillbaka i tiden för att omfattas av de uttalanden som återfinns i förarbetena rörande upprepat beteende. Dessa uttalanden har enligt kommunen rimligen varit avsedda att ta sikte på flagranta och frekvent återkommande överträdelser av upphandlingslagstiftningen. Kammarrätten delar dock Konkurrensverkets uppfattning att den otillåtna direktupphandling som är föremål för bedömning i målet i förhållande till det som legat till grund för den tidigare utdömda upphandlingsskadeavgiften utgör ett upprepat beteende från kommunens sida som ska påverka avgiften i skärpande riktning. Den tidigare otillåtna direktupphandlingen kan inte heller anses ligga för långt tillbaka i tiden för att inte tillmätas betydelse vid bedömningen. Vad kommunen i övrigt har anfört om att kommunens avsikt hela tiden varit att annonsera upphandlingen på ett korrekt sätt, att antalet upphandlingar kommunen genomför årligen är mycket stort och att ett aktivt arbete bedrivs för att säkerställa att upphandlingslagstiftningen följs

vid de inköp som görs av kommunen, utgör enligt kammarrättens mening inte förmildrande omständigheter. Mot den angivna bakgrunden framstår den aktuella upphandlingsskadeavgiften som väl avvägd.

Fråga om eftergift av avgiften

Om det i det enskilda fallet föreligger synnerliga skäl ska avgiften kunna efterges. I lagförarbetena anges att med synnerliga skäl åsyftas närmast situationer där det skulle framstå som orimligt eller stötande att ta ut avgiften och att det därmed får ses som en form av ventil som inte är avsedd att tillämpas annat än i rena undantagsfall (prop. 2009/10:180 s. 198 f.). Kammarrätten anser inte att det som framkommit i målet utgör sådana omständigheter som medför att det skulle framstå som orimligt eller stötande att ta ut avgiften. Det finns därför inte förutsättningar för eftergift av avgiften.

Sammantaget anser kammarrätten att det funnits fog för att påföra kommunen en upphandlingsskadeavgift om 325 000 kr. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Birgitta Pettersson

Niclas Falkendal

Berit Nilsson
referent

Emelie Herou
Emelie Herou

SÖKANDE

Konkurrensverket
103 85 Stockholm

MOTPART

Malmö kommun
205 80 Malmö

SAKEN

Ansökan om påförande av upphandlingsskadeavgift enligt lagen om offentlig upphandling (LOU)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten tar upp ansökan till prövning i sak och avslår därmed Malmö kommuns yrkande att Konkurrensverkets ansökan ska avvisas.

Förvaltningsrätten bifaller Konkurrensverkets ansökan och beslutar att Malmö kommun ska betala en upphandlingsskadeavgift om 325 000 kr.

ANSÖKAN

Konkurrensverket yrkar i ansökan att förvaltningsrätten jämlikt 17 kap. 1 § 3 LOU ska förplikta Malmö kommun att betala 3 25 000 kr i upphandlingskadeavgift. Till grund för talan anförs sammanfattningsvis följande. Malmö kommun har brutit mot LOU genom att kommunen den 20 juni 2013 slutit ett avtal med Cramo Sverige AB (Cramo) utan att det har föregåtts av annonsering enligt 7 kap. 1 § LOU, trots att förutsättningarna för ett sådant agerande inte har varit uppfyllda. Det ingångna avtalet utgör en otillåten direktupphandling. Mot bakgrund av att Malmö kommun tidigare har genomfört en otillåten direkupphandling avseende vinterväghållning och fått betala upphandlingskadeavgift (se lagakraftvunnen dom av Förvaltningsrätten i Malmö i mål nr 4137-12E) anser Konkurrensverket att den aktuella överträdelsen utgör ett upprepat beteende som ska tillmätas betydelse vid fastställande av sanktionsvärdet. Det kan även noteras att det både i det lagakraftvunna målet om upphandlingsavgift och i nu förevarande mål har varit samma förvaltning hos Kommunen, Serviceförvaltningen, som genomfört båda de otillåtna direktupphandlingarna. Upphandlingsavgiften bör bestämmas till ett högre belopp än i normalfallet. Några förmildrande omständigheter har inte framkommit. Konkurrensverket har beräknat avtalets totala värde till 3 633 836 kr. En upphandlingskadeavgift om 325 000 kr är en avskräckande och proportionerlig sanktion för den aktuella överträdelsen.

YRKANDE, INSTÄLLNING M.M.

Malmö kommun (kommunen) motsätter sig bifall till ansökan och yrkar för egen del att ansökan ska avvisas såsom för sent inkommet. För det fall att upphandlingskadeavgift ska utgå yrkar Kommunen att denna inte ska bestämmas till belopp som överstiger 100 000 kr. Till grund för talan anförs bl.a. följande. Kommunen genomförde upphandling avseende hyra av bygg- och anläggningsprodukter i enlighet med förfrågningsunderlag daterat den 13 december 2011. Upphandlingen avsåg ett ramavtal och avtalsti-

den angavs till den 1 februari 2012 – 31 januari 2014. Cramo tilldelades uppdraget och avtal tecknades den 21 februari 2012. I avtalet angavs att förlängning av avtalet kunde ske med totalt två år. Mot bakgrund av ett förlängningsvillkor i avtalet kom Kommunen och Cramo överens om att avtalet skulle förlängas till och med den 31 januari 2016 och undertecknade därför en bekräftelse avseende detta den 20 juni 2013. Bekräftelsen utgör inget nytt självständigt civilrättsligt avtal utan är en förlängning av avtalet från 2012. Endast ett civilrättsligt bindande avtal har träffats i ärendet och detta skedde den 21 februari 2012. En ansökan om upphandlings-skadeavgift ska ha inkommit till förvaltningsrätten inom ett år från undertecknandet av det aktuella avtalet. Konkurrensverkets ansökan har således inkommit för sent.

Kommunen har annonserat den aktuella upphandlingen. I den aktuella upphandlingen fanns förlängningsvillkoret med i den ursprungliga planeringen. En teknisk brist i systemet TendSign har dock oavsiktligt lett till att samtliga för upphandlingen relevanta uppgifter inte har kommit med vid annonseringen. Denna brist i annonseringen medför emellertid inte att förutsättningar för upphandlings-skadeavgift är uppfyllda. Detta eftersom avtal inte slutits utan föregående annonsering. Något upphandlingsrättsligt fel har inte begåtts av Kommunen.

För det fall att förvaltningsrätten anser att ansökan kommit in i rätt tid och att en otillåten direktupphandling föreligger saknas sådana försvårande omständigheter som Konkurrensverket gör gällande. Den otillåtna direktupphandling av vinterväghållning som Konkurrensverket hänvisar till ligger för långt tillbaks i tiden för att beaktas. Rimligen bör förarbetsuttalandena angående upprepade förseelser varit avsedda att ta sikte på flagranta och frekvent återkommande överträdelser. Bedömningen bör vidare göras med beaktande av Kommunens storlek och den volym av upphandlingar som genomförs. Kommunen bedriver aktivt arbete för att säkerställa att

upphandlingslagstiftningen följs. Förmildrande omständigheter föreligger då Kommunens avsikt hela tiden har varit att annonsera avtalet inklusive förlängning på ett korrekt sätt och att så inte skett har berott på en teknisk brist vilket bör ses som en förmildrande omständighet. En eventuell upphandlingsskadeavgift bör därför inte bestämmas till belopp som överstiger 100 000 kr, eller motsvarande ca 2,75 % av kontraktets värde.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser m. m.

Enligt 17 kap. 1 § 3 LOU får allmän förvaltningsdomstol besluta att en upphandlande myndighet ska betala en särskild avgift (upphandlingsskadeavgift) om myndigheten har slutit avtal med en leverantör utan föregående annonsering enligt 7 kap. 1 eller 2 §, 13 kap. 2 eller 5 §, 14 kap. 5 § eller, 15 kap. 4 eller 6 §.

Tillsynsmyndigheten får enligt 17 kap. 2 § LOU andra stycket hos allmän förvaltningsdomstol ansöka om att en upphandlande myndighet ska betala upphandlingsskadeavgift i de fall som anges i 1 § 3. Ansökan ska enligt 17 kap. 7 § andra stycket, om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 16 kap. 17 §, ha inkommit till förvaltningsrätten inom ett år från det att avtalet slöts.

Enligt 17 kap. 4 § LOU ska upphandlingsskadeavgiften uppgå till lägst 10 000 kronor och högst 10 000 000 kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av kontraktsvärdet. Beräkningen av kontraktsvärdet ska ske enligt 3 kap. 3 och 4 §§ eller 15 kap. 3 a §.

Enligt 17 kap. 5 § LOU ska vid fastställande av upphandlingsskadeavgiftens storlek särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är. I ringa fall ska någon avgift inte beslutas. Avgiften får efterges, om det finns synnerliga skäl.

När det gäller beräkningen av avgiftens storlek anförs bl.a. följande i förarbetena till 17 kap. LOU (prop. 2009/10:180 s. 197 f). Beslutande instans har ett betydande utrymme att inom givna beloppsramar fastställa avgiftens storlek. Sanktionen ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande. Ju allvarliga överträdelsen är, desto högre belopp bör avgiften fastställas till. Vid bedömningen av överträdelsens sanktionsvärde bör även vägas in hur klar överträdelsen kan anses vara. Ett oklart rättsläge bör påverka sanktionsvärdet så att överträdelsen anses mindre allvarlig. Otillåtna direktupphandlingar anses vara en av de allvarligaste överträdelserna inom upphandlingsområdet, vilket bör leda till att sanktionsvärdet i dessa fall ofta kan anses vara högt. Vidare kan avtalstidens längd och värdet påverka sank-

tionsvärdet på så sätt att sanktionsvärdet anses högre om en otillåten direktupphandling har gjorts och avtalet i fråga avser en förhållandevis lång tid eller högt värde. Även förhållanden hos den upphandlande myndigheten eller enheten bör tillmätas betydelse vid bedömningen av sanktionsvärdet. Det kan exempelvis från den upphandlande myndighetens eller enhetens sida vara fråga om ett upprepat beteende ifråga om att inte iaktta avtals-spärren eller att företa otillåtna direktupphandlingar. Ett sådant upprepat handlande bör ses som en försvårande omständighet. Det förhållandet att upphandlande myndighet eller enhet på annat sätt drabbats negativt kan däremot i vissa fall ses som en förmildrande omständighet.

Förvaltningsrättens bedömning i nu förevarande mål

Malmö kommun anser att Konkurrensverkets ansökan ska avvisas på den grunden att ansökan har kommit in för sent. Förvaltningsrätten delar dock Konkurrensverkets åsikt att Kommunens förlängningsavtal den 20 juni 2013 med Cramo Sverige AB är ett separat civilrättsligt bindande avtal i förhållande till avtalet från 2012. Enligt förvaltningsrättens mening är Konkurrensverkets ansökan av den 12 juni 2014 inkommen i rätt tid. Kommunens yrkande att ansökan ska avvisas ska därför avslås.

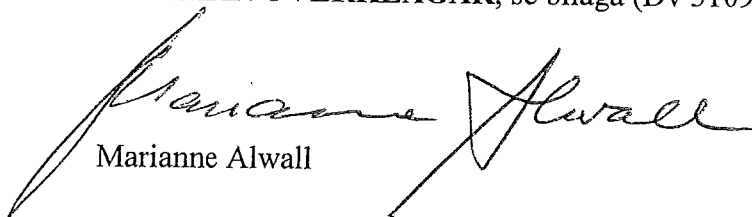
Av utredningen i målet framgår att det varken i förfrågningsunderlaget eller i annonsen som publicerades i samband med annonsering av upphandlingen den 13 december 2011 angivits någon möjlighet att förlänga det avtal som skulle ingås i upphandlingen. I förfrågningsunderlaget har angivits att avtalstiden skulle sträcka sig från den 1 februari 2012 till och med den 31 januari 2014. Vid nu angivna förhållanden har det inte varit förenligt med LOU att förlänga ramavtalet efter dess utgång den 31 januari 2014. Vad Kommunen anfört angående tekniska brister i systemet Tend-Sign samt angående förlängningsvillkor i avtalet föranleder ingen annan bedömning.

Avtalet av den 20 juni 2013 kan enligt förvaltningsrättens mening inte anses omfattas av den upphandling som kommunen annonserade 2011. Avtalet har således slutits utan föregående annonsering. Då förutsättningar för

ett sådant förfarande inte har visats föreligga utgör Kommunens ingående av avtalet en otillåten direktupphandling.

Enligt förvaltningsrättens mening föreligger därmed förutsättningar för att med stöd av 17 kap. 1 § 3 LOU besluta om att påföra Malmö kommun upphandlingsskadeavgift. Den överträdelse som Malmö kommun begått kan inte anses vara ringa. Förvaltningsrätten har därmed att fastställa upphandlingsskadeavgiftens storlek. Förvaltningsrätten finner härvid att det av Konkurrensverket yrkade beloppet 325 000 kr framstår som väl avvägt utifrån det sanktionsvärde som överträdelsen vid en samlad bedömning av omständigheterna får anses ha. Några synnerliga skäl för att efterge avgiften har inte framkommit. Konkurrensverkets ansökan ska således bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3109/1B)

Marianne Alwall

Lena Palmér har föredragit målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.